

KULTURA OSEBNOSTI

(psihološka antropologija)

Naslednja ameriška šola (v 40-ih letih), ki je nadaljevanje zgodnjega psihologizma

Predstavniki:

- B. LINTON
- A. KARDINER
- C. DuBUOIS
- C. KLUCKHOHN

V 70-ih letih se ponovno pojavi šola psihološka antropologija. Študij šole delimo predmetno na 4 sklope:

1. študij distribucije osebnostnih lastnosti (pogostost osebnostnih lastnosti v družbi)
2. študije individualnega psihološkega vidika kulturnih sprememb
3. medkulturne študije duševnih ali mentalnih obolenj
4. študij soodvisnosti kulturne evolucije in razvoja možgan

Glavne teme/ predmet A je odnos med posameznikom in kulturo. Prevladujočega pomena je smer vpliva na posameznika. Človek se lahko učloveči na nešteto kulturnih načinov. Lahko mu K določa katere osebnostne lastnosti se bodo uveljavile in način učlovečenja.

Posam. se razvija v skladu z imperativi kulture. Vsi posam. ene kulture si delijo isto psihološko strukturo. Ta istost psihološke strukture je pogoj za ohranjanje K.

Temeljni koncepti, ki jih v A vpelje ta šola so:

I. koncept **bazične osebnosti** = teoretski koncept in ne empirična teorija. Predpostavlja, da se K ohranja, če jo sestavljajo posam., ki so v bazičnem psihološkem smislu isti.

Psihološki ustroj vseh pripadnikov iste K je identičen. BO se pridobi v primerni socializaciji. Konfiguracija BO je ireverzibilna ne moremo se 2x primarno socializirati. BO ne predstavlja cele osebnosti, ne osebnostnih lastnosti. Predstavlja le jedro osebnosti/ osnovni del. To jedro determinira (opredeljuje) kasnejši razvoj osebnostnih lastnosti.

BO je program za vedenje in ne vedenje samo. Je pripravljenost na vedenje (ang = attitude as I/ personality)

Def bazične osebnosti:

LINTON ~ BO so centralne tendence značilne za niz posameznikov dane družbe

KARDINER ~ BO vsebuje 4 temeljne osebnostne elemente vseh predstavnikov iste družbe:

1. konstalacija idej (Freud jim pravi proste asociacije) ki je kulturno tipična
Če Slovencu rečemo mati dobi niz idej; Japonec spet drug niz,...
2. individualni obrambni mehanizem (po Freudu) se sproži, ko je jaz soočen s konfliktom
Slovenci ponavadi reagiramo z utajitvijo
3. nadjaz (alterego) – materinski, očetovski nadjaz razlika je med normo (oče: realnost) in principom
Slo: materinski nadjaz (če ne boš jedel, bom umrla); očetovska nadjazovska zapoved (če ne boš jedel, boš umrl)
4. drža do nadnaravnega: tekom življenja lahko zamenjamo ideje svetega, ne pa svoje nastrojenosti do svetega

II. koncept- **modalna osebnost** predstavlja konkretizacijo bazične osebnosti. Je empiričen statističen koncept. Predstavlja konkretne osebnostne lastnosti, ki so v

določeni K najpogostejše in zato v statističnem smislu najpomembnejše. MO na to, kaj je, pridemo po 3 korakih/ metodah:

- a. 1. korak- ugotovimo, katera vedenja so v da ni K najpogostejša
- b. ugotovimo, na katerih osebnostnih lastnostih ta vedenja temeljijo (*zakaj moški pretepajo ženske zaradi agresivnosti*)
- c. stvar statistično preverimo

IZPIT: Kaj določa način prehoda bazične osebnosti v moderno?

Znajdemo se v Ojdipski situaciji (Ojdipov kompleks: podzavestna erotična želja sina po materi in njegovo sovraštvo do očeta).

Vsi pripadniki ene K si preko serije interakcij vplivov/ bazične osebnosti delijo isto BO in imajo različne modalne osebnosti, ker prehod ni linearen, ampak nekontinuiran. Vmes pride **Ojdipov kompleks** (situacija, kjer imamo mamo, očeta in otroka; mati ima funkcijo nege, oče pa funkcijo prepovedi tega objekta- incest). Freud: Kako bo otrok ločil?

Koncept **nacionalnega karakterja** = poseben tip socialnega karakterja, ki se definira kot tipična strukturiranost neke socialne skupine.

Poznamo naslednje nacionalne karakterje (najbolj proučene):

- a) Japonski (Benedict): knjiga **Krizantema in meč**
- b) Nemški (Adorno): **Avtoritarna osebnost**
- c) Ameriški (Risman): **Osamljena množica**
- d) Ruski (Kluckhona)

Nacionalni karakter/ temperament se izoblikuje v največji meri kot posledica specifičnosti v vzgojnih tehnikah/ vzgojah:

- navajanje na čistočo je v povprečju za ½ leta prej na Japonskem, kot v drugih kulturah
- ruska tehnika previjanja dojenčka je popolno imobilizacija iz tega izhajata v kasnejšem obdobju življenja nemoč in frustracija
- nemška red in disciplina (ne glede na to, kdaj si otrok želi, dobi hrano ob točno določeni uri)
- američanski nacionalni karakter je posledica maksime v vzgoji: otroku je dovoljeno vse, nudeno mu je vse površnost, nesposobnost brzdanja kasneje
- Slovenci: odsotnost očeta (Žižek: Zgodovina in nezavedno, Jezik Slovencev)
(zaključek kulture osebnosti)

Ralph LINTON prevzame **koncept kulturnega vzorca** od Ruth Benedict. Razdeli ga na 3 plasti/ nivoje:

1. standardizirani kulturni vzorec- predstavlja konkretno/dejansko vedenje. Ni en tip, temveč razpon vedenj v dani situaciji, ki se imenujejo normalno vedenje.
2. konstrukt kulturnega vzorca predstavlja modalno izpeljavo standardiziranega vedenja oz tipa vedenja v razponu. (tipa normalnega vedenja).
3. nivo, ki ni razdelan za vsa kulturna vedenja oz vzorce. Je idealni kulturni vzorec, ki ne predstavlja nikakršnega vedenja. Ni vedenje, je družbeni konsenz mnenj kakšno je idealno vedenje v dani situaciji. Razdelan je za najpomembnejša področja K-ega življenja, oblačenja in spolnosti.

Obstaja togota med standardiziranim in idealnim K vzorcem. Idealno vedenje predstavlja ideal, ne pa tudi standardnega. Idealno vedenje se lahko odmakne od standardnega/ normalnega vedenja.

Npr.: »Ne laži, ne kradi, ne prešuštvuj..« (Biblijski ideal); Idealno vedenje v zvezi s spolnostjo je devištvo

III. **Linton** poleg bazičnega (pripravljenost za vedenje) in modalnega (konkretno vedenje) opredeli še 3. tip osebnosti- **Statusno osebnost**, ki je vedno nadgraditev BO. Definira se kot mesto v vzorcu.

Vse K-e poznajo delitev na statute. Na status navezujejo pričakovanja v zvezi z vlogo, ki jo imaš. Ta pričakovanja so lastna K-i in niso kulturno izmenljiva. Omogočajo predikcijo in stereotipizacijo vedenj. Brez teh družba ne bi mogla obstajati (vedenje ne more biti poljubno).

Pričakovanja se glede na status, vezan na vlogo razlikujejo. Edina prava definicija normalnega vedenja ni, daje normalno večinsko vedenje (Benedict), temveč tisto, ki je skladno s pričakovanji v zvezi z vlogo.

(konec kulture osebnosti)